

Andreu Gomila

Andreu Gomila Poeta, novel·lista, crític literari i teatral. Va dirigir el setmanari *Time Out Barcelona* del 2010 al 2017. Ha publicat els poemaris *Un dia a l'infern dels que són* (La Magrana, 2011), *Diari de Buenos Aires* (Moll, 2007), *Aquí i ara* (El Gall, 2007), *Carrer dels dies* (Proa, 2012) i *Felanitx* (Edicions 62, 2020); les novel·les *El port. No serà res de mi* (Moll, 2010), *Continents* (Empúries, 2016) i *La mesura de totes les coses* (Empúries, 2021); l'assaig musical *Putos himnes generacionals* (Empúries, 2015), l'assaig literari *Un món esbucats. Joan Alcover i Mallorca* (3i4, 2019) i les traduccions, entre d'altres, de *L'inconvenient d'èstre né*, de Cioran (*De l'inconvenient d'haver nascut*, Edicions 62, 2019) i d'*Alcools*, d'Apollinaire (*Alcohols*, LaBreu, 2021). Els seus poemes han estat traduïts al castellà, francès, anglès, hongarès i serbocroat.

György Dragomán (Marosvásárhely, Romania, 1973) és escriptor i traductor hongarès guardonat amb el premi József Attila. Des de gener de 2022 és membre de l'Acadèmia de les Arts de Berlín (Akademie der Künste). El 1988 es va traslladar a Hongria amb la seva família. Va estudiar filosofia anglesa a la Facultat de Lletres de la Universitat Eötvös Loránd a Budapest de 1992 a 1998. Comença a publicar després de la universitat. El seu llibre *El rei blanc* (2005), que descriu la dictadura de Ceaucescu des d'una mirada infantil, és un gran èxit internacional que s'ha traduït a més de trenta idiomes. Al 2018 va publicar el llibre de contes *Reinici sistema*, del qual en publiquem un avui, recuperat per Andreu Gomila.

Balatonfüred, la llar de les meravelles

Des de fora, a la tardor, la Casa del Traductor de Balatonfüred sembla un lloc inabastable, un gran casalot sense vida, potser residència d'un príncep bastard hongarès destronat, amb nines diabòliques amagades als racons. A dins, però, almenys durant uns dies, és una llar, de la qual gairebé no se'n pot sortir per mor del fred intens que hi ha a l'exterior o la boira que sovint no et deixa veure més enllà del teu nas. Una llar des d'on la professora i traductora Dóra Bakucz acull una munió de catalanòfils hongaresos i alguns catalans amb un únic objectiu: traduir. Traduir al català.

Hi vaig aterrar el 2017 per vicissituds editorials i des d'aleshores no m'he perdut cap de les jornades del seminari que la Dóra organitza a Balatonfüred, molt ben acompanyada per Krisztina Nemes i el mestratge indiscutible de Kálmán Faluba, segurament el responsable de tot plegat, l'home que va introduir la catalanística a Budapest, objecte d'un *cameo* memorable al *Jo confesso* de Jaume Cabré. Totes dues han traduït d'Irene Solà a Albert Sánchez Piñol, Jordi Galceran i Quim Monzó. I amb la presència d'alguns catalans miren de fer el procés invers, portar al català literatura hongaresa contemporània, perquè avui dia, anys després de la mort d'Eloi Castelló, no hi ha cap traductor del nostre àmbit lingüístic que pugui traslladar en solitari els fills i nets de Sándor Márai o Imre Kerstész. L'hongarès és complex, difícil, i els lectors de català que passen per les universitats de Budapest no en tenen prou amb tres o quatre anys per fer-se amb la llengua. Així ho testifiquen els que hi he conegut, com el professor Carles Bartual i el poeta Carles Dach.

Va ser Dachs, de fet, qui em va portar aquell 2017 de Budapest a Balatonfüred, un viatge de prop de dues hores. Ell acabava d'arribar a la seva plaça de lector i era l'encarregat de fer-me de guia. El 2019, la Dóra ens va fer llegir poemes nostres en un descans del seminari. L'any següent, servidor guanyaria el premi Gabriel Ferrater amb *Felanitx*. I el 2021, Dachs s'emportaria el mateix guardó amb l'extraordinari *Vent a la mà*. Dos anys abans, els amics hongaresos ja n'havien sentit un tast. Coses de Balatonfüred.

Allà hi vaig trobar un grup estable que s'hi reunia cada any, amb Ignasi Farinyes, Montserrat Bayà i Carles Bartual com a pilars. M'hi vaig afegir com si hi hagués estat sempre. Aquells dies, recordo, vam atacar el text de György Dragomán *Reinicistema*, que acabaríem el 2019, si la memòria no em falla. Una edició en què el mateix autor, acompanyat de la seva parella, la poeta Anna T. Szabó, ens va visitar. Amb ella vam poder comentar els poemes que havien traduït i que algun dia veuran la llum, una poesia quotidiana i dura. Viure en aquesta banda d'Europa mai no ha estat fàcil.

En els últims anys, potser per mor de la meva presència i la de Dachs, ens hem dedicat a traduir més poesia que altra cosa. La Dóra i la Krisztina treballen els textos abans del seminari i nosaltres, els catalanoparlants, ajudem a donar-los la forma definitiva. Som l'allisadora. Res més. El mèrit és sempre d'elles. Durant les pauses, durant els àpats, manufacturats pels «seminaristes», ens posem al dia: literatura, política i vida. Recordo un sopar de 2019, crec, en què ens va visitar en Kálmán, i érem una dotzena llarga de persones, amb els catalanoparlants en clara minoria. Tota la taula enraonava en un català admirable. Em pessigava i no m'ho creia. Era com si aquell casalot fos una escletxa en l'espai-temps on tot fos possible, des de traduir distopies com la d'en Dragomán o els poemes explosius de Virág Erdős. Haurien d'haver vist l'escena tots aquells que es pensen que la nostra llengua és una cosa petita i insignificant que interessa a quatre. Haurien caigut de la cadira.

El seminari de la Dóra a Balatonfüred és una d'aquelles meravelles europees que encara existeixen, on es treballa molt i sense pressa. El conte de Dragomán n'és una de les proves. En el futur aniran sortint més coses. De les meravelles només se n'esperen coses meravelloses.

Reinicistema

Bon dia, salut, així em desperten les lentilles, que comencen a il·luminar-se al mateix ritme que m'il·luminaria el sol brillant de la primavera. Els nostres científics han calculat que, així, fins i tot si un treballador dorm poc, es despertarà somrient. Em desperto, doncs, somrient i em premien amb trenta punts patriòtics, ho veig aparèixer a la meva retina, el número s'hi reflecteix de cop com una estatueta de colors vermell i daurat, benvolguts científics, agraeixo molt la vostra feina, no cal pronunciar cap paraula, n'hi ha prou a vocalitzar-ho a la gola i ja tinc els deu punts de premi, llavors l'estatueta s'obre, es divideix en dues parts i a dins hi pot haver qualsevol premi, vacances, un dia lliure, un abonament per comprar dolços. Malauradament, aquesta vegada l'estatueta és buida, no he guanyat res, però tant és, ja estic agraït per aquesta oportunitat. Perquè per exemple si els enviés a fer punyetes o la meva pressió sanguínia mostrés senyals d'estrès, perdria tots els punts del premi i, si em comportés amb vehemència, el sistema em trauria més punts encara.

Durant els dos minuts de rentar-me les dents no paro de repetir els noms i els actes dels herois i els màrtirs de la revolució, en aquest cas també n'hi ha prou si ho infravocalitzo, el sistema ho detecta fins i tot a través de l'ultrasò del raspall electrònic. Si en dos minuts aconseguixo repassar els trenta-cinc noms i actes heroics exemplars, rebré cent punts, i si els sumem als punts que he acumulat fins ara, ja gairebé en tinc prou per a una dutxa d'aigua calenta.

Fins avui ho he fet tot correctament, és com si ho fes tot per guanyar-me la dutxa, faig que sí amb el cap, lleigeixo satisfet les últimes notícies sobre la producció projectades al mirall, sí, estic content pensant de quina manera més efectiva aprofitem els recursos, en aquest moment al costat de les notícies hi apareix un nou article de premsa, avui celebrem l'aniversari de Lehel Kanahara, el gran heroi de la ciberguerra, és famós perquè havia passat setanta-dues hores seguides connectat a la seva estació de treball, sabent que això li danyaria els centres motrius, em deixo portar per la història i no m'adono que la màquina d'afaitar s'ha apagat, només hi caic quan sento el bip-bip d'avís, rebo els punts extra que he aconseguit mentre em rentava les dents per haver llegit les notícies amb tanta

atenció, així que em donen la possibilitat de duplicar els punts que tinc, només cal que contesti tres preguntes de repàs, les contesto totes tres sense dubtar, en els últims dos mesos l'eficàcia dels gossos-robot que vigilen les nostres fronteres ha augmentat el cent seixanta-set per cent, aquest any els nostres treballadors han fet el vint-i-nou coma sis per cent més d'esport que l'any passat, Lehel Kanahara ha aconseguit que més de quaranta soques de virus meta travessin el tallafoc de l'enemic, les meves respostes són correctes, ara ja sí que tinc prou punts per a la dutxa.

Obro el plexiglàs de la dutxa, abans d'entrar apareix dins el meu camp visual la pregunta de si vull una dutxa de quatre minuts amb servei de massatge a canvi dels punts que he aconseguit durant el dia d'avui.

Ha arribat el moment que tant esperava, no, no em dutxaré, he canviat d'opinió, ofereixo els punts que tinc a la fundació d'homenatge a la guerra patriòtica.

Al sistema li complau registrar el meu gest patriòtic, el meu camp visual esdevé tot daurat, ara tinc l'u per cent de probabilitats de guanyar una dutxa com a premi, però el que em motiva no és això, sinó tenir prou punts per ofrenar i figurar al quadre d'honor de puntuacions màximes, i fora de les primeres hores de l'alba és impensable que se'm presenti l'oportunitat. Passa un microsegon, i sí, hi soc, a més a més estic al setè lloc que vol dir que tinc la possibilitat de penjar un missatge encoratjador al costat de la meva puntuació, aprofito l'oportunitat o deixo que el sistema n'esculli un per mi aleatòriament, sí, l'aprofito, m'agradaria deixar un missatge personal, s'obre un quadre de text, puc dir el que vulgui.

Mai no he arribat fins aquí, trio l'opció de l'entrada de veu i crido fort tres vegades amb un lladruc gutural abans de la primera síl·laba: reinicistema, reinicistema, reinicistema, i veig que el camp de l'entrada fa girar l'opció de llengües, es canvia al khmer, sí, és això el que volia, això vol dir que el vell error encara hi és, i tan aviat com es detecta la síl·laba següent, torna a l'hongarès, i queden dues lletres vermelles intermitents al seu lloc: OR, que significa que tot el que segueix serà percebut com una ordre, OR reinicistema, i sí, la interfície desapareix amb un flaix del meu camp visual, i el sistema es reinicia.

Tinc set o vuit segons, després tornarà a canviar, i serà tard, però no ho he de decidir ara, ja ho tinc decidit. Recullo el vell casc protector del terra que vaig obtenir canviant la galleda de les escombraries del bany fa un any i mig, quan vaig idear tot això, me'l poso, agafo molt d'impuls i corro cap a la finestra del bany amb el cap cot, és de vidre, encara no l'han canviat pel neoplex, sento el crec al coll i a la columna vertebral mentre el vidre s'esquerda en tres trossos, se'n fa miques i esclata cap a fora.

Em precipito pel marc de la finestra, m'agradaria imaginar que em quedo penjat a l'aire a l'altura de trenta pisos, però sé que això no és veritat, em precipito, mentre el sistema s'està reiniciant, missatges d'emergència em zigzaguegen a través de la retina, i els músculs se m'enrampen sota la pell, perquè el mecanisme hàptic em fa moure les extremitats desordenadament, les meves puntuacions arriben a ser negatives, el sistema em confisca els estalvis, però tot això ja tant me fa perquè durant un segon i mig tinc la percepció diàfana que ho he aconseguit, que m'he alliberat.

Traducció de Dóra Bakucz i Montserrat Bayà,
revisada per la Colla del Seminari de traducció hongarès-català
de la Casa del Traductor de Balatonfüred, Hongria, 2021

Navegació d'entrades